

Čet, 3-9-2020, 16:54:34

Najave

◀ ◀ September 2020 ▶ ▶

Pon	Uto	Sri	Čet	Pet	Sub	Ned
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Komentirajte

Kolumne

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj **+385-95-909-7746**.

Davor Dijanović

Fragmenti hrvatske zbilje

D. Dijanović: Korona-križa - Kakva je budućnost globalizacije?

Objavljeno: 31. kolovoza 2020.

2 komentara

Utjecaj korona-križe na promjene u međunarodnim odnosima (V.IV.)

Kao proces koji se odvija na političkom, ekonomskom i kulturološkom planu globalizacija je, posebno nakon svršetka hladnog rata, dovela do u povijesti neviđene povezanosti i međuovisnosti suvremenog svijeta. Globalizacijski procesi – koji su postali mogući nakon razvoja komunikacija i transporta - doveli su do slobodnog protoka ljudi, roba, usluga i kapitala. Globalizacijsko-integracijske procese pospješile su globalne organizacije kao što su WTO, Svjetska Banka, MMF itd., regionalne organizacije poput EU-a, ali ponajviše transnacionalna poduzeća i svjetska financijska tržišta.

Globalizacija (u tekstu, dakako, govorimo o suvremenim globalizacijskim procesima; prapočetci globalizacije su još u vremenima starih civilizacija) je nesumnjivo omogućila mnoge pozitivne iskorake na svjetskoj razini, no kao i gotovo svaki drugi fenomen odnosno pojava ima i svoju drugu stranu. Kritičari globalizacije posebno su ojačali nakon što je američki predsjednik postao George Bush Mlađi, iako smo i ranije imali antiglobalističke prosvjede primjerice 1994. u Madridu i 1999 u Seattleu. Nepravda prema malim narodima, društvena nepravda, profit pod svaku cijenu, konzumerizam, gaženje ljudskoga dostojanstva... Ovo su samo neke od kvalifikacija koje kritičari globalizacije različitih usmjerenja vežu uz taj proces.

Kritika globalizacije

Ivan Karlič u članku „Dvoznačnost fenomena globalizacije. Za globalizaciju solidarnosti“ (*Filozofska istraživanja*, 2008.) ističe da je na političkom području stvaranje slobodnog svjetskog tržišta te uklanjanje granica prilika za sukobe, prevlast i iskorištavanje „malih“ naroda. Multinacionalnim kompanijama u prvome je redu cilj stvaranje nacionalnih vlada koje će njima biti vjerne i štiti njihove interese (kapital, trgovinu, investiranje). Zato se sve više razumnih ljudi – dodaje Karlič – pita jesu li s ovakvom globalizacijom uopće spojive demokracija, socijalna pravda i zaposlenje

Problemi koje globalizacija prema Karliču donosi su i sljedeći: i u visokorazvijenim demokratskim zemljama sve veći broj građana ne izlazi na izbore i sve se veći broj ljudi uopće više ne zanima za politički život. Globalizacija je pokrenula brojne migracije i nezapamćeno iseljništvo radnika koji su udaljeni od svojih obitelji, od svojih kulturalnih i vjerskih korijena, bivaju u novim sredinama bačeni na rub društva. Slobodno tržište koje je usmjereno samo na zaradu (profit) stvara, dakle, značajne socijalno-političke probleme i tenzije. „Konzumizam, materijalizam i uživanje ('kruha i igara') postao je s globalizacijom novi stil društvenog života: što više imati, posjedovati i time se dičiti pred drugima (siromašnijima), u kojima se brzo rađa bijes i zavist, pa i mržnja na one koji si sve mogu priuštiti (bogatiji). To dovodi do socijalno-političkih nemira i sukoba, a jednako tako i do duhovnog osiromašenja, do gubljenja duhovnih dimenzija života, do egoizma, korupcije, oportunitizma, nasilja... Antiglobalistički prosvjedi i demonstracije (ponekad rušilački), čini se, mogli bi biti samo uvod u nove i šire sukobe globalnog karaktera“.

Karlič ističe i negativne posljedice globalizacije na kulturalnom području gdje „globalizacija više vodi računa o cjelini nego o dijelovima, više o sustavima i strukturama nego o pojedincima (tzv. holistički pristup). Tu prijeti velika opasnost degradacije čovjekova dostojanstva i njegovih posebnosti. Čovjek se treba razvijati na svim područjima, ali treba također čuvati neke svoje vrednote koje su neponovljiva stvarnost: jezik, povijest, tradicija, religija, običaji itd., zapravo sveukupna kultura jednog naroda“.

1 klik na Facebooku za hkv.hr

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća
4,879 likes

Like Page Share

Be the first of your friends to like this.

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća
on Tuesday

HKV.HR
D. Dijanović: Nakon korona-križe...
Korona-križa dodatno će zakomplicir...

Pretraži hkv.hr

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

Ne ulazeći u prethodno iznesene kritike globalizacije, od kojih mnoge nedvojbeno imaju utemeljenje u stvarnosti, treba istaknuti da se posljednjih godina sve više koristi i pojam „globalizam“.. Mišljenja sam da je takva distinkcija dobra jer radi distinkciju između globalizacije, kao pretežito pozitivnoga fenomena koji je omogućio globalnu suradnju ljudi i sve dobre strane iste (mnogi problemi poput terorizma i kriminala su danas izvan moći jedne države), i globalizma kao procesa koji nastoji potpuno obezvrijediti ulogu nacionalne države i državnog suvereniteta.

Nicholas Negroponte, znanstvenik iz MIT-a, u poznatoj knjizi „Biti digitalan“ 1995. godine dao je sljedeće globalističko „proroštvo“: „Slično kao što kuglica protiv moljca prelazi neposredno iz krutog u plinovito stanje, očekujem da će nacionalna država ishlapati. Nema sumnje, uloga nacionalne države dramatično će se promijeniti i za nacionalizam ne će ostati više prostora nego što ga ima za ospice“.

Ovo se „proroštvo“ pokazalo kao lažno. Posljednjih godina diljem Europe i svijeta jačaju tzv. suverenistički pokreti koji se zalažu za obnovu uloge nacionalne države i protivne daljnjoj desuverenizaciji država. Dio ove reakcije je i proces Brexita, tj. izlazak Velike Britanije iz Europske unije, ali

i izbor za američkog predsjednika Donalda Trumpa koji je tijekom cijeloga mandata isticao važnost obnove nacionalnih država.

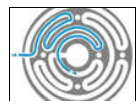
Činjenicu da nacionalne države nisu nestale niti će u budućnosti nestati u razgovoru za jedne hrvatske [dnevne novine](#) 2018. je naglasio i bivši britanski premijer Tony Blair. Na pitanje novinarkinje „Biste li rekli da su glasači zapadnog svijeta u potrazi za vlastitim nacionalnim identitetom? Ono što nazivamo nacionalizmom možda je jednostavno nastojanje ljudi da vrate svoje britanske, američke ili austrijske vrijednosti?“ Blair je odgovorio:

„Naravno! Fundamentalna pogreška koju je Europa učinila je da je izbrisala pojam o nacionalnoj državi. Ja sam proeuropski nastrojen, ali zagovaram reforme, i kao što sam tvrdio kao premijer, a tvrdim i danas - postoji fundamentalni problem s nekim od stavova o integraciji u Europi. Da, potrebno je više integrirati i surađivati, ali ljudi imaju duboku povezanost sa svojim nacionalnim identitetom, i ako to ignoriraš, onda stvaraš problem koji danas imamo. Vi ste Hrvatica, i tek ste nedavno vratili svoju nezavisnost i Vaš nacionalni identitet vam je bitan, što ne znači da ne želite biti ponosna članica Europske unije“.

Poveznice

Snalaženje

Svi članci na Portalu su

smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

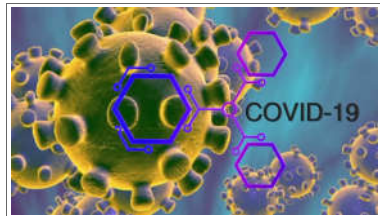
Administriranje

Zapamti me

- o [Zaboravili ste korisničko ime?](#)
- o [Zaboravili ste lozinku?](#)

Korona-virusa pokazao tamne strane globalizacije

Aktualna pandemija korona-virusa još je jednom pokazala i razgoltila i one loše strane globalizacije. Hrvatski znanstvenik Miroslav Radman [smatra](#) kako će se situacije slične koronavirusu ponavljati i u budućnosti, a najprije zbog „globaliziranog svijeta u kojem se miješaju brojne populacije svih geografski radi turizma i međunarodne ekonomije koja predmnijeva kontinuirana putovanja, gužve i bliske odnose koji pogoduju prijenosu parazita“.

Do pada Berlinskog zida epidemije poput korona-virusa moglo se mnogo lakše suzbiti. Svijet je bio manje globaliziran, a time i protok ljudi i robe. Industrije europskih zemalja bile su tada mnogo manje ovisne od proizvodnog lanca u različitim dijelovima svijeta. U kontekstu Kine jasno je da ponajveća ovisnost postoji u farmaceutskom sektoru s obzirom na to da 80 posto globalne farmaceutske industrije ovisi od kineske proizvodnje. Nekada su bili potrebni mjeseci, a nekada i godine, da se virus planetarno proširi. Danas, u svijetu intenzivne povezanosti, dovoljno je mjesec dana za širenje virusa na sve kontinente.

Dr. sc. Davor Perkov ispravno [ističe](#) da su gusta premreženost i međusobna ovisnost „učinile svijet po mnogočemu prosperitetnijim no ikad u povijesti i stoga otpornijim na ekonomijom motivirane sukobe. No, očito čine ga i osjetljivijim što pokazuje i smrtonosni virus koji je na svoj world tour krenuo najprije korporativnim kanalima“. Perkov dodaje da ova kriza ima potencijal značajno i na duži rok narušiti svjetski ekonomski i ljudski sklad, ali ona nije posljedica načina funkcioniranja globalne ekonomije, niti tijeka kretanja ljudi, dobara i novca diljem planeta.)

Bugarski politolog Ivan Krastev u razgovoru za [Deutsche Welle](#) iznosi mišljenje kako koronavirus pokazuje tamne strane globalizacije. Međusobna zavisnost, a posebno ekonomska međusobna ovisnost se više neće promatrati samo kao izvor sigurnosti, već i kao izvor nesigurnosti. „Tako smo na primjer došli do zaključka da smo potpuno ovisni o medicinskim proizvodima, koji dolaze s druge strane zemaljske kugle i da se u trenutku krize ne možemo osloniti na to da će oni moći da dođu do nas. U isto vrijeme otkrivamo da virus, koji se pojavio na drugom kraju svijeta, može da promijeni život svakog od nas. To su tamne strane globalizacije“.

Krastev, međutim, podsjeća da „istovremeno doživljavamo globalizaciju duha svakog pojedinca. Odjednom smo počeli živjeti u istom svijetu. Zamislite nekog tko ne govori nijedan strani jezik i tko živi u jednom malom gradu ili na selu. Taj čovjek može vrtjeti kanale i slušati sve jezike, od kojih ne razumije ni jednu riječ, ali točno zna o čemu se radi u centralnim vijestima na svakom jeziku. Jer, svijet priča samo o jednoj stvari“.

Prekidanje ekonomskih lanaca i manjak solidarnosti

Profesorica Beata Javorcik, glavna ekonomistkinja Europske banke za obnovu i razvoj, u razgovoru za [BBC](#) naglašava da je brzina promjena u globalnoj ekonomiji u posljednjih 17 godina ostavila dubok trag. „Kad pogledamo unazad 2003. godinu i epidemiju Sarsa, Kina je tada činila oko 4 posto globalne proizvodnje. (...) Kina sada čini četiri puta toliko, 16 posto. To znači da što god da se događa u Kini danas, ima utjecaja na svijet u mnogo većoj mjeri“.

Globalizacijom se može objasniti, dodaje Javorcik, i zašto je skoro svaka tvornica automobila u Velikoj Britaniji zaustavila proizvodnju – zašto što ovisi od prodaje i komponenti iz svih dijelova svijeta.

Ian Goldin, profesor globalizacije i razvoja s Oxforda, autor knjige „Efekt leptira: Kako globalizacija stvara sistemske rizike i što napraviti povodom toga“ [ističe](#) da se dopustilo „da se rizici zagnoje, postali su kronično stanje globalizacije“. Richard

Naslovnica **Izdvojeno** **Vijesti** **Razgovori** **Portes, profesor ekonomije na Londonskoj poslovnoj školi, ističe da** **Reportaže** **Hrvatski tjednik** **Kultura** **Domovini**
 da će se stvari morati mijenjati, zato što su firme i ljudi sada shvatili koliko su do sada imali rizik. Kao poseban primjer Portes ističe trgovinu: „Jednom kad su se lanci opskrbe prekinuli zbog korona-virusa, ljudi su počeli tražiti alternativne dobavljače kod kuće, čak i ako su bili skuplji“.

HKVPedija

Ponuda

Mjere država s ciljem suzbijanja pandemije doslovce su preko noći prekinule ekonomske lance koji čine samu bit globalizacije. Korona-virus je pokazao da međunarodne organizacije nisu bile sposobne za brz i djelotvoran odgovor na pandemiju. Djelovanje su preuzele nacionalne države. Ni njihov odgovor nije bio najadekvatniji, ali ipak mnogo djelotvorniji nego odgovor na globalnoj razini. Covid-19 kao oblik izvanrednog stanja pokazao je kako među državama, čak i onima koje su dio iste političke zajednice kao što je EU, ne postoji dovoljna mjera solidarnosti. Pučki govoreći: kad dođe kriza, svaka ptica svome jat u leti.

Ponovimo što je prvih dana kriza pisao bečki Der Standard sumirajući stanje u EU: „U borbi protiv koronavirusa egoizam njezinih članica paralizira Europsku uniju. Na primjeru zaštitnih maski jedinstvena Europa demaskira se na stravičan način. Nema 'europske solidarnosti', koja se neprestano troši u svečanim političkim govorima. Nema je

među članicama EU. Svaka nacionalna vlada najprije gleda kako stoji u anketama. Kako bi se inače moglo objasniti da nema zajedničkoga europskog postupanja u borbi protiv korona virusa? Postoji 27 različitih strategija zatvaranja granica, ograničenja izlazaka, zaštitnih mjera, testiranja, obveze nošenja maski i zaštitnih razmaka. Svaka zemlja za sebe određuje koliko dugo će biti zatvorene škole, sveučilišta i državna tijela. Na granicama je čak bilo neveseloga revanširanja: ti si meni zatvorio granice, a ja tebi neću propuštati njegovateljice koje rade 24 sata i jako ti trebaju. I što god bili razlozi: zadržati zaštitne maske i respiratore namijenjene prijateljskoj zemlji u nevolji, to nikako ne ide“.

U izvanrednoj situaciji psihološki i ljudski je objašnjivo da su nacionalne vlade davale prednost svojim građanima, no nekoordinirano zatvaranje granica i u prvim danima krize prekid svake interakcije u smislu pomoći jedne države drugoj poslalo je lošu sliku „globalizacije solidarnosti“ u kritičnim trenucima. Posebno je unutar EU-a došlo do pojava koje ne idu u prilog europskim integracijama. Nakon migrantske krize 2015. drugi put je preko noći došlo do rušenja temeljnog načela EU-a o slobodnome protoku ljudi, kapitala, robe i usluga.

U kasnijem razdoblju, nakon početnog nesnalaženja, i na globalnoj i na europskoj razini došlo je usklađenije i solidarnije politike. Osjećaj svojevrstne kolektivne ugroženosti ujedinio je svijet u borbi protiv korona-virusa. No šteta na području percepcije već je učinjena. Na globalizaciju se sve više počinje gledati – kako smo već apostrofirali – kao i na izvor nesigurnosti. U prethodnome dijelu ovoga serijala govorili smo da bi moglo doći do rekonstrukcije međunarodnoga opskrbnog lanca, pa čak i do povratka dijela proizvodnje u europske države, što samo po sebi – oko toga nema nikakve dvojbe – nagrizava neke od temeljnih dogmi suvremene globalizacije. Analitičari Banck of America tako preporučuju investitorima kupnju dionica tvrtki koje rade u sferi inženjerskog razvoja i opreme, automatizacije, kao i proizvođača električne i elektroničke opreme, smatrajući, kako bi upravo oni mogli imati koristi od trenda prema lokalizaciji proizvodnje umjesto daljnjoj globalizaciji.

De-globalizacija?

Znači li sve navedeno da će doći do de-globalizacije? U određenoj mjeri svakako hoće. Već je započinjanje američko-kineskog trgovinskog rata predstavljalo velik udarac za globalizaciju. No prognoze kako će doći do kraha globalizacije su pretjerane i nerealne. Svijet je, naime, nepovratno globaliziran. To ne znači da države ne će nastojati postići više ekonomske samodostatnosti, no koncept autarkičnosti bio je nerealan i pred sto godinu, a danas je posve promašen. Niti jedna država koja želi prosperirati ne može biti zatvoreni otok. Globalna međuovisnost donosi mnoge prednosti. Problem nije globalizacija, nego globalistička agenda koja želi potpuno obezvrijediti ulogu nacionalnih država za račun transnacionalnih kompanija.

Sinocentrična globalizacija?

Viši suradnik Instituta za proučavanje Azije pri Singapurskom nacionalnom sveučilištu Kishore Mahubani u komentaru za *Foreign Policy* ističe da se krećemo od amerocentrične prema sinocentričnoj globalizaciji. On smatra da su američki građani izgubili vjeru u globalizaciju i međunarodnu trgovinu. „Slobodnotržišni sporazumi su postali politički toksični, s ili bez uloge predsjednika Donalda Trumpa. Nasuprot tome, Kina nije izgubila tu vrstu vjere. Zašto? Postoje dublji povijesni razlozi. Kineski lideri sada dobro znaju da je 'stoljeće poniženja' Kine (1842-1949) bilo posljedica napora njenih samozadovoljnih lidera da kinesku državu odsjeko od ostatka svijeta. Sasvim različito od toga, proteklih nekoliko desetljeća ekonomskog preporoda su posljedica globalnog povezivanja sa svijetom. Osim toga, kineski narod je doživio eksploziju kulturnog samopouzdanja. Uvjereni su da se mogu ravnopravno nadmetati u svim oblastima“.

De-globalizacija bi stoga najveću štetu mogla učiniti upravo Kini. Kina je ta kojoj danas najviše odgovara ekonomska globalizacija i koja se trudi da očuva povjerenje inozemnih partnera. Suzbijanje pandemije stoga je bio kineski prioritet jer u vremenu krize Peking nije mogao zadovoljiti sva

očekivanja partnera. De-globalizacija bi nanijela velik udarac inicijativi Pojas i put putem koje Kina želi globalno projicirati svoju moć, ali i gurati velike infrastrukturne projekte.

Američki ekonomist Kenneth Rogoff smatra da bi čak i SAD, sa svojim uvelike diversificiranim gospodarstvom, kao svjetski predvodnik u tehnologiji sa snažnom bazom prirodnih resursa, mogao pretrpjeti ozbiljan pad realnog BDP-a kao posljedici deglobalizacije. Manjim pak gospodarstvima i zemljama u razvoju koje nisu u mogućnosti postići kritičnu masu u nizu sektora i kojima često nedostaju prirodni resursi, prekid trgovine poništio bi puno desetljeća rasta.

Rogoff ističe da je globalizacija potaknula ekonomske nejednakosti između oko jedne milijarde ljudi koji žive u naprednim gospodarstvima. Tržišno natjecanje negativno je utjecalo na slabo plaćene radnike u nekim sektorima, čak i dok je roba postajala jeftinija za sve. Međutim, „izvan razvijenih gospodarstava, gdje živi 86% svjetske

Naslovnica **Izdvojeno** **populaci** **deglobal** **ipitalizam** **izbavio** **je** **milijarde** **ljudi** **iz** **beznadnog** **siromaštva**. **Stoga** **je** **sigurno** **da** **prelazak** **na** **avija** **nizik** **od** **nanosenja** **stete** **daleko** **većem** **broju** **ljudi** **nego** **što** **je** **broj** **ljudi** **kojima** **će** **pomoći**.
 Vjesti **Razgovori** **Reportaže** **Hrvatski** **tjednik** **Kultura** **Domovini**
 „Postojećem modelu globalizacije zasigurno je potrebna prilagodba, osobito snažnim jačanjem mreže socijalne sigurnosti u naprednim gospodarstvima i, u najvećoj mogućoj mjeri, također na tržištima u nastajanju“, zaključuje Rogoff.

HKVpedija

Ponuda

Suradnja, ravnopravnost, solidarnost

Summa summarum: do određenog stupnja globalizacije će vjerojatno doći, prvenstveno zbog povratka dijela proizvodnje u zapadne zemlje. Koliki će biti postotak povratka teško je procijeniti. Ljudi će u (post)korona svijetu više biti svjesni ne samo dobrih, nego i loših strana globalizacije koja ne donosi samo koristi, nego i određene nesigurnosti. Jačanje suverenističkih pokreta diljem Europe predstavlja reakciju na globalističke tendencije obezvrjeđivanja uloge nacionalnih država, na što je upozorio čak i Tony Blair kojega bismo teško mogli povezati s bilo kakvim oblikom oblike nacionalističke ili desne politike. Jačanje ovih pokreta nastavit će se i u budućnosti.

Niti jedan čovjek niti država nisu izolirani otoci. Međusobna suradnja, svi to znamo iz iskustva običnog života, može biti na korist svih koji u suradnji sudjeluju. No umjesto unifikacijskog načela koje mnogi opravdano vide u globalističkim tendencijama, suradnja se treba temeljiti na ravnopravnosti, obostranoj koristi i poštivanju nacionalnih i kulturnih individualiteta. „Globalizacija solidarnosti“ možda zvuči kao utopistički projekt. No mnogi problemi danas su globalni, zahtijevaju zajedničko djelovanje, ali i solidarnost. Suradnja, ravnopravnost i solidarnost – to su načela na kojima bi se trebala temeljiti globalizacija budućnosti.

Davor Dijanović

Članak je dio niza "Utjecaj korona-križe na promjene u međunarodnim odnosima", a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena Autora.

Sponsored

Oprah Finally Let Cameras Into Her \$90M House, And It Is Gorgeous

AlphaCute

Top 30 Most Beautiful Women in the World

cosmowomens.com

20 fotografija mačaka snimljenih u pravom trenutku

Dobuhdo.com

The big picture bucket list: 15 Pictures "Need To See Before You Die"

My-Brightside

The One And Only WD40 Trick Everyone Should Know

Oceandraw

17 Photos That Show the Dangers of Ocean Swimming

Sky-Elite-News